

УДК 378.091.12:364-051:005.322

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2026.37.361834](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2026.37.361834)

СВІТЛАНА НЕСТУЛЯ

ORCID: 0000-0003-0599-6647

Полтавський університет економіки і торгівлі

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті визначено та схарактеризовано педагогічні умови формування лідерських якостей у майбутніх фахівців соціальної сфери у закладах вищої освіти: формування ціннісно-мотиваційної основи лідерства на засадах гуманістичної парадигми соціальної роботи (ціннісно-мотиваційна орієнтація на соціальне служіння; формування внутрішньої готовності до лідерської відповідальності, усвідомлення соціальної місії професії, розвиток гуманістичних і професійно-етичних установок); інтеграція лідерського компоненту в зміст професійної підготовки (системне включення знань про лідерство, управління командою та соціальні зміни до освітніх програм і фахових дисциплін); використання інтерактивних та проектно-орієнтованих технологій навчання (застосування тренінгів, кейс-методу, проектного навчання та групової роботи як засобів розвитку ініціативності, відповідальності й комунікативної компетентності); створення лідерсько орієнтованого освітнього середовища у закладі вищої освіти (підтримка студентського самоврядування, волонтерства, соціальних ініціатив і партнерської взаємодії викладачів і студентів); забезпечення практико-орієнтованої підготовки з елементами лідерської відповідальності (надання студентам можливостей організувати соціальні заходи, координувати мікропроекти та приймати професійні рішення під час практики); розвиток рефлексивної культури та здатності до самоменеджменту (формування здатності до самоаналізу, саморегуляції, професійного самовдосконалення та усвідомленого лідерського зростання); моніторинг і діагностика рівнів сформованості лідерських якостей із подальшим коригуванням освітнього процесу (діагностика рівнів розвитку лідерства та корекція освітнього процесу відповідно до індивідуальної динаміки студентів).

***Ключові слова:** професійна підготовка, лідерство, лідерські якості, фахівці соціальної сфери, заклад вищої освіти, соціальна робота, соціальні проекти, методи, соціальне лідерство*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується складними соціально-економічними трансформаціями, зростанням соціальної напруги, розширенням спектра вразливих груп населення та посиленням потреби у професійній підтримці різних категорій громадян. У цих умовах особливої ваги набуває підготовка конкурентоспроможних, соціально відповідальних і мобільних фахівців соціальної сфери, здатних ефективно діяти в умовах невизначеності, приймати обґрунтовані рішення та брати на себе відповідальність за їх реалізацію. Однією з ключових інтегративних характеристик такої професійної готовності є сформованість лідерських якостей.

Професійна діяльність майбутніх соціальних працівників, соціальних педагогів, фахівців із соціальної роботи передбачає організацію міжсуб'єктної взаємодії, координацію діяльності різних інституцій, ініціювання соціальних змін, фасилітацію групових процесів, представництво інтересів клієнтів у взаємодії з державними та громадськими структурами. З огляду на це, лідерські якості постають не як додаткова, а як системоутворювальна складова професійної компетентності. Йдеться про здатність до стратегічного мислення, комунікативної впливовості, емоційної саморегуляції, відповідальності, ініціативності, уміння мотивувати інших та організувати спільну діяльність.

Актуальність дослідження проблеми формування лідерських якостей у майбутніх фахівців соціальної сфери зумовлена низкою суперечностей, що виявляються в сучасній системі вищої освіти, а саме: між суспільним запитом на лідерсько орієнтованих фахівців соціальної сфери та недостатнім рівнем цілеспрямованої роботи з формування лідерських якостей у процесі професійної підготовки; між потенціалом освітнього середовища закладів вищої освіти щодо розвитку лідерства та відсутністю науково обґрунтованих педагогічних умов його реалізації; між потребою інтеграції лідерського компонента в структуру професійної компетентності та фрагментарністю відповідних освітніх практик.

Загалом, аналіз наукових праць свідчить про наявність значної кількості досліджень, присвячених проблематиці лідерства як соціально-психологічного феномену, управлінського ресурсу та особистісної характеристики. Водночас питання цілісного педагогічного забезпечення формування лідерських якостей саме у майбутніх фахівців соціальної сфери в умовах закладів вищої освіти залишаються недостатньо розробленими. Наявні підходи здебільшого орієнтовані на управлінські спеціальності або зосереджені на розвитку окремих складників лідерства без урахування специфіки соціальної роботи як професійної діяльності гуманістичного спрямування.

Особливої значущості проблема набуває в контексті модернізації вищої освіти, переходу до компетентнісної моделі підготовки фахівців та впровадження студентоцентрованого навчання, що потребує, на наше глибоке переконання, переосмислення змісту, форм і методів освітнього процесу з урахуванням завдань розвитку особистісного потенціалу здобувачів освіти, формування їх суб'єктної позиції та готовності до лідерської самореалізації в професійній діяльності. Тож постає необхідність визначення й обґрунтування педагогічних умов, що забезпечують ефективне формування лідерських якостей у майбутніх фахівців соціальної сфери в закладах вищої освіти. Розв'язання означеної проблеми сприятиме підвищенню якості професійної підготовки, посиленню соціальної ефективності діяльності випускників та забезпеченню їхньої конкурентоспроможності на сучасному ринку праці.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Проблема формування лідерських якостей у майбутніх фахівців соціальної сфери перебуває в центрі уваги сучасних українських і зарубіжних науковців, що зумовлено зростанням ролі лідерства як інтегративної характеристики професійної компетентності. Аналіз наукових джерел дозволяє виокремити декілька взаємопов'язаних напрямів досліджень: теоретико-методологічне осмислення феномену лідерства; розроблення моделей і технологій формування лідерських якостей у процесі професійної підготовки; дослідження дидактичних і організаційних засад розвитку лідерської компетентності у вищій освіті; вивчення специфіки лідерства в соціальній сфері.

У контексті професійної підготовки соціальних працівників важливе значення має дослідження Д. Бибик (2020), у якому обґрунтовано модель формування соціального лідерства у майбутніх соціальних працівників. У науковому доробку соціальне лідерство визначено як інтегративну особистісно-професійну якість, що поєднує ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний компоненти. Запропонована модель охоплює цільовий, змістовий, процесуальний та результативний блоки, а її реалізація передбачає поєднання аудиторної та позааудиторної діяльності, використання інтерактивних методів навчання, соціальних проєктів і волонтерських практик. Разом із тим у роботі акцентовано переважно структурно-функціональний аспект моделювання, що актуалізує потребу подальшого уточнення педагогічних умов ефективного впровадження запропонованої моделі в освітній процес.

Методологічні засади формування лідерських якостей майбутнього соціального працівника ґрунтовно розкрито у праці Г. Васяновича та О. Будник (2018). Дослідники обґрунтовують гуманістичну, аксіологічну та компетентнісну парадигми як концептуальне підґрунтя розвитку лідерства, підкреслюючи роль суб'єктності здобувача освіти та його активної життєвої позиції. Водночас питання конкретизації дидактичних механізмів реалізації окреслених методологічних положень залишаються відкритими, що створює передумови для подальших емпіричних досліджень.

Проблематику використання інноваційних методів навчання для формування лідерських якостей студентів висвітлено в роботі Л. Кайдалової, Н. Щокіної, Н. Альохіної (2016). Учені доводять ефективність інтерактивних технологій, тренінгових форм роботи, ділових ігор, кейс-методу та проєктного навчання як засобів розвитку комунікативності, ініціативності, здатності до командної взаємодії. Однак дослідження має узагальнений характер і не зосереджується на специфіці соціальної сфери, що потребує адаптації запропонованих підходів до особливостей підготовки майбутніх соціальних працівників.

Теоретичне осмислення феномену педагогічного лідерства представлено у праці В. Ковалю (2021), де розкрито його сутність, структуру та функції. Дослідник визначає педагогічне лідерство як здатність педагога впливати на освітній процес, формувати сприятливе середовище розвитку особистості, забезпечувати інноваційні зміни. Визначені функції (організаційна, мотиваційна, комунікативна, прогностична) можуть бути екстрапольовані на підготовку фахівців соціальної сфери, оскільки вони відображають універсальні механізми лідерського впливу в освітньому середовищі.

Систематизований аналіз сутності, класифікації та функцій лідерства у психолого-педагогічній науці здійснили О. Коркішко та Є. Завалій (2022). Дослідники узагальнюють класичні та сучасні теорії лідерства (рис, поведінкові, ситуаційні, трансформаційні), що створює теоретичну основу для інтегративного підходу до формування лідерських якостей. Водночас у межах окреслених теорій недостатньо враховано соціально-професійну специфіку діяльності соціальних працівників, що вимагає їх адаптації до гуманістичного контексту соціальної роботи.

Значний внесок у розвиток дидактики лідерства зроблено О. Нестулею, С. Нестулею, Н. Кононец (2021). У монографії «Дидактика лідерства» науковці розглядають лідерську компетентність як системоутворювальний компонент професійної підготовки, обґрунтовують принципи, методи та технології її формування у вищій школі. Особлива увага приділяється інтеграції лідерського компоненту в освітні програми, розробленню спецкурсів, тренінгів, проєктної діяльності. Проте проблема конкретизації педагогічних умов формування лідерських якостей у майбутніх фахівців саме соціальної сфери потребує подальшого наукового осмислення.

У монографії «Освітнє лідерство: від теорії до практики» (2021) за редакцією В. Міляєвої висвітлено теоретичні засади та практичні механізми впровадження лідерських практик у системі освіти. Авторський колектив акцентує на стратегічному вимірі освітнього лідерства, управлінських аспектах і розвитку інституційної культури. Водночас фокус дослідження спрямований переважно на

управлінський рівень, тоді як індивідуально-особистісний вимір формування лідерських якостей студентів потребує додаткового опрацювання.

Зарубіжні дослідження розширюють уявлення про педагогічні механізми розвитку лідерства у вищій освіті. Так, P. Balwant та інші науковці (2018) обґрунтовують вплив трансформаційного лідерства викладача на академічну успішність студентів через залученість до навчання. Дослідники доводять, що стиль взаємодії викладача зумовлює формування мотиваційних і поведінкових характеристик здобувачів освіти, що є важливим для розвитку їхнього лідерського потенціалу.

D. Cumberland та інші вчені (2016) аналізують підходи до оцінювання та розвитку глобальних лідерських компетентностей у професійному середовищі, наголошуючи на необхідності міжкультурної компетентності, стратегічного мислення та етичної відповідальності. Їхні висновки є релевантними для підготовки фахівців соціальної сфери, діяльність яких дедалі більше здійснюється в умовах мультикультурності та глобалізаційних викликів.

M. Farthing (2015) розглядає лідерство в освіті дорослих і професійній підготовці, підкреслюючи важливість партнерської взаємодії та орієнтації на потреби здобувачів. G. Green (2024) поєднує андрагогіку з трансформаційним лідерством, доводячи, що створення підтримувального, мотиваційного освітнього середовища сприяє особистісному та професійному зростанню дорослих студентів. У свою чергу, I. Muzzamil та співавтори (2024) акцентують на ролі трансформативного навчання як механізму розвитку критичного мислення та здатності до лідерських змін.

Проблематика стилів лідерства представлена в роботі G. Kara та O. Demirtas (2020), де розкрито концепцію коучингового лідерства як моделі, що стимулює саморозвиток і відповідальність підлеглих. T. Taylor з колегами (2007) досліджують практики сервант-лідерства, наголошуючи на етичному вимірі лідерської діяльності, що є особливо значущим для соціальної сфери. Z. Zwanenberg (2005) аналізує розвиток лідерства в організаціях соціальних служб, підкреслюючи необхідність системного підходу до підготовки та підтримки лідерів у соціальному секторі.

Таким чином, аналіз наукових праць засвідчує наявність вагомих теоретичних і прикладних напрацювань щодо сутності лідерства, його класифікацій, стилів, моделей формування та дидактичних засад розвитку лідерської компетентності. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання комплексного обґрунтування педагогічних умов формування лідерських якостей у майбутніх фахівців соціальної сфери з урахуванням специфіки їхньої професійної діяльності, інтеграції освітнього та практичного компонентів підготовки, а також створення цілісного освітнього середовища, зорієнтованого на розвиток лідерського потенціалу здобувачів вищої освіти. Це зумовлює необхідність подальших наукових пошуків у зазначеному напрямі.

Формулювання мети. У дослідженні ми поставили мету: виокремити й схарактеризувати педагогічні умови формування лідерських якостей у майбутніх фахівців соціальної сфери у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виходячи з аналізу наукових джерел, специфіки професійної діяльності соціальних працівників та сучасних вимог до підготовки здобувачів вищої освіти, під педагогічними умовами розуміємо сукупність взаємопов'язаних обставин освітнього процесу, які забезпечують цілеспрямований, системний і результативний розвиток лідерських якостей особистості.

У межах дослідження виокремлено комплекс взаємодоповнювальних педагогічних умов (рис. 1).

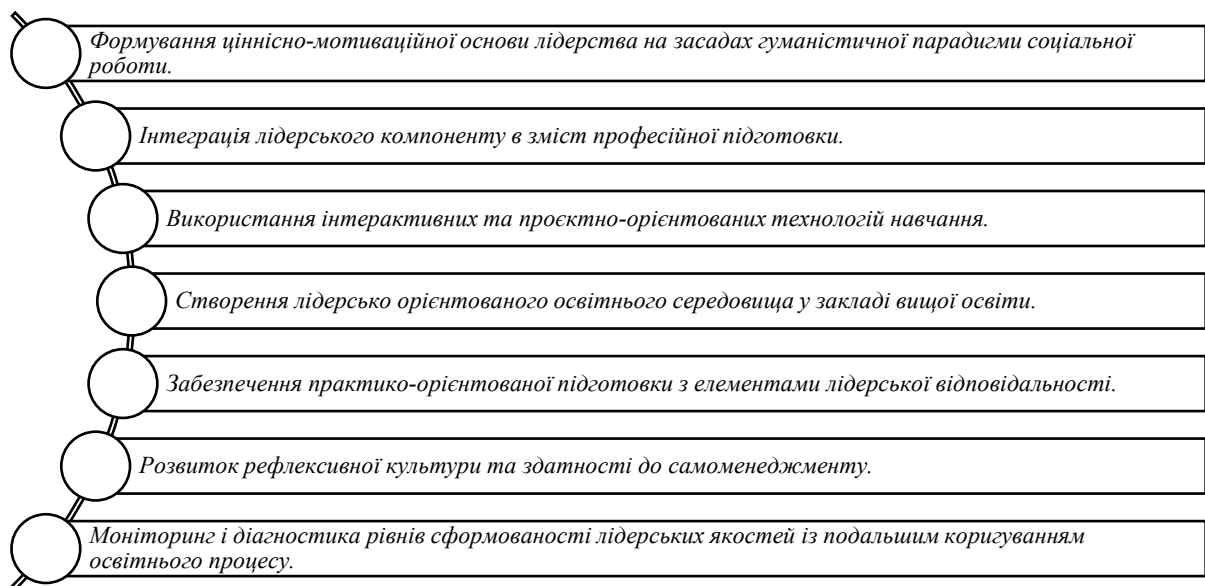

Рис. 1. Педагогічні умови формування лідерських якостей у майбутніх фахівців соціальної сфери у закладах вищої освіти

1. *Формування ціннісно-мотиваційної основи лідерства на засадах гуманістичної парадигми соціальної роботи.* Лідерські якості у фахівця соціальної сфери не можуть розглядатися поза контекстом професійної етики, соціальної відповідальності та орієнтації на благо клієнта. Тому першочерговою умовою є формування стійкої професійної мотивації, усвідомлення соціальної місії та значущості лідерської ролі в процесі допомоги вразливим групам населення. Реалізація цієї умови передбачає включення в освітній процес змістових модулів, спрямованих на осмислення соціальної справедливості, прав людини, принципів емпатії та служіння, організацію дискусій, рефлексивних семінарів, аналіз професійних дилем. Саме ціннісна спрямованість забезпечує етичну орієнтацію лідерської активності майбутнього фахівця (Cumberland, Herd, Kerrick, 2016; Zwanenberg, 2005).

2. *Інтеграція лідерського компоненту в зміст професійної підготовки.* Формування лідерських якостей має відбуватися не фрагментарно, а системно – через інтеграцію відповідних результатів навчання в освітньо-професійні програми. Йдеться про розроблення спеціальних курсів («Основи лідерства у соціальній сфері», «Лідерство в соціальній роботі», «Командна взаємодія та фасилітація»), а також про насичення змісту фахових дисциплін завданнями, що передбачають прийняття рішень, організацію групової роботи, управління соціальними проектами. Така інтеграція сприяє формуванню когнітивного компонента лідерства – знань про теорії, стилі, стратегії та інструменти лідерської діяльності (Нестуля, Нестуля, Кононець, 2021).

3. *Використання інтерактивних та проектно-орієнтованих технологій навчання.* Лідерські якості формуються передусім у діяльності. Тому ефективним засобом їх розвитку є застосування інтерактивних методів: тренінгів, рольових ігор, кей-методу, дебатів, фасилітованих обговорень, соціального проектування. Проектна діяльність, орієнтована на розв'язання реальних соціальних проблем, створює умови для прояву ініціативності, відповідальності, організаторських здібностей, здатності до командної взаємодії. Участь у міждисциплінарних проектах сприяє розвитку стратегічного мислення та навичок координації ресурсів (Нестуля, Нестуля, Кононець, 2021).

4. *Створення лідерсько орієнтованого освітнього середовища у закладі вищої освіти.* Освітнє середовище має бути відкритим, партнерським і стимулювати активну позицію здобувачів освіти. Це передбачає підтримку студентського самоврядування, волонтерських ініціатив, соціальних стартапів, участі у громадських організаціях. Важливу роль відіграє стиль взаємодії викладачів зі студентами, що ґрунтується на засадах довіри, співпраці та наставництва. Лідерська культура закладу освіти формує модель поведінки, яку студенти інтеріоризують і відтворюють у професійній діяльності (Бибик, 2020; Васянович, Будник, 2018; Нестуля, Нестуля, Кононець, 2021).

5. *Забезпечення практико-орієнтованої підготовки з елементами лідерської відповідальності.* Професійна практика є простором апробації та закріплення лідерських якостей. Важливо, щоб студенти не лише спостерігали за діяльністю фахівців, а й виконували функції організаторів окремих заходів, координаторів мікропроектів, фасилітаторів групової роботи з клієнтами. Надання їм можливості брати участь у прийнятті рішень, плануванні соціальних програм, оцінюванні результатів діяльності сприяє формуванню відповідальності, самостійності та впевненості у власних силах (Васянович, Будник, 2018; Міляєва, 2021; Taylor, Martin, Hutchison, Jinks, 2007; Green, 2024).

6. *Розвиток рефлексивної культури та здатності до самоменеджменту.* Невід'ємною складовою лідерства є здатність до самопізнання, саморегуляції та професійного самовдосконалення. Тому важливою педагогічною умовою є систематичне впровадження рефлексивних практик: ведення портфоліо, написання рефлексивних есе, проведення супервізій, коучингових сесій, самооцінювання результатів діяльності. Розвиток навичок тайм-менеджменту, емоційної саморегуляції, постановки цілей формує внутрішню організованість і підвищує ефективність лідерської діяльності (Гриньова, Кононець, 2025).

7. *Моніторинг і діагностика рівнів сформованості лідерських якостей із подальшим коригуванням освітнього процесу.* Системність формування лідерських якостей передбачає наявність інструментарію для їх оцінювання. Доцільним є використання комплексної діагностики, що охоплює мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісно-рефлексивний компоненти. Результати моніторингу дозволяють своєчасно виявляти труднощі, коригувати зміст і методи навчання, індивідуалізувати освітні траєкторії студентів. Таким чином забезпечується зворотний зв'язок і підвищується ефективність реалізації інших педагогічних умов (Нестуля, Нестуля, Кононець, 2021; Muzzamil, Muzzamil, Muzzamil, Muzzamil, 2024).

Отже, запропонований комплекс педагогічних умов має системний характер і ґрунтується на інтеграції ціннісного, змістового, процесуального та результативного аспектів професійної підготовки. На нашу думку, їх реалізація в закладах вищої освіти сприятиме формуванню у майбутніх фахівців соціальної сфери стійких лідерських якостей, що забезпечують здатність до ініціювання соціальних змін, ефективної організації професійної діяльності та відповідального впливу на розвиток соціального середовища. Методи та способи реалізації цих умов подано у таблиці 1, яка узагальнює сім ключових педагогічних умов формування лідерських якостей у майбутніх фахівців соціальної сфери та демонструє взаємозв'язок між умовами, методами та способами їх реалізації. Практика показує, що комплексна реалізація цих умов забезпечує системність, послідовність і цілеспрямованість процесу формування

лідерського потенціалу здобувачів вищої освіти. Водночас зміст табличних даних підкреслює практичну спрямованість кожної умови: від формування ціннісно-мотиваційної бази до системного моніторингу розвитку лідерських якостей.

Таблиця 1

Комплекс педагогічних умов через призму методів та способів їх впровадження в освітній процес

№	Педагогічна умова	Змістовий акцент	Методи реалізації	Способи впровадження в освітній процес
1	Формування ціннісно-мотиваційної основи лідерства на засадах гуманістичної парадигми соціальної роботи.	Усвідомлення соціальної місії, розвиток професійної відповідальності	проблемно-ціннісні дискусії, етичний аналіз ситуацій, рефлексивні бесіди	інтеграція тем із професійної етики; аналіз кейсів морального вибору; організація круглих столів
2	Інтеграція лідерського компонента в зміст професійної підготовки.	Системне засвоєння знань про лідерство	міждисциплінарні модулі, спецкурси, інтегровані лекції	розроблення спецкурсів типу «Лідерство в соціальній роботі»; включення лідерських результатів навчання до ОПП
3	Використання інтерактивних та проєктно-орієнтованих технологій навчання.	Розвиток ініціативності та командної взаємодії	тренінги, рольові ігри, кейс-метод, проєктне навчання	створення студентських соціальних проєктів; моделювання професійних ситуацій; фасилітовані групові завдання
4	Створення лідерсько орієнтованого освітнього середовища у закладі вищої освіти.	Підтримка активної суб'єктної позиції студентів	наставництво, партнерська взаємодія, коучинг	розвиток студентського самоврядування; підтримка волонтерських ініціатив; залучення до громадських програм
5	Забезпечення практико-орієнтованої підготовки з елементами лідерської відповідальності.	Набуття досвіду реальної лідерської діяльності	стажування, соціальна практика, супервізія	делегування студентам функцій координатора заходів; участь у плануванні та реалізації соціальних програм
6	Розвиток рефлексивної культури та здатності до самоменеджменту.	Самоаналіз, саморегуляція, професійне зростання	портфоліо, рефлексивне есе, коучингові сесії	ведення індивідуальних карт професійного розвитку; тренінги з емоційної компетентності та тайм-менеджменту
7	Моніторинг і діагностика рівнів сформованості лідерських якостей із подальшим коригуванням освітнього процесу.	Визначення рівнів розвитку та корекція підготовки	анкетування, психодіагностичні методики, самооцінювання	створення системи критеріїв і показників; регулярний зворотний зв'язок; коригування індивідуальних освітніх траєкторій

Взаємодія інтерактивних методів, практичних завдань, рефлексивних практик і підтримки лідерського середовища створює цілісне освітнє середовище, у якому студенти поступово набувають необхідних знань, умінь, компетенцій і відповідальності, що визначають їхню готовність до ефективної професійної діяльності та соціального лідерства як такої особистісно-професійної якості, що

проявляється в здатності індивіда ініціювати та організовувати соціальні зміни, координувати діяльність інших людей і груп, а також ефективно впливати на розвиток суспільного середовища, керуючись гуманістичними цінностями, етичними принципами та професійною відповідальністю.

Уважаємо, що ця таблиця слугує наочним відображенням педагогічної моделі розвитку лідерських якостей, яка може бути використана для планування освітнього процесу та методичного забезпечення підготовки майбутніх соціальних працівників.

Висновки. У підсумку зазначимо, що у нашому дослідженні визначено й обґрунтовано комплекс педагогічних умов формування лідерських якостей у майбутніх фахівців соціальної сфери в закладах вищої освіти: формування ціннісно-мотиваційної основи лідерства на засадах гуманістичної парадигми соціальної роботи; інтеграція лідерського компоненту в зміст професійної підготовки; використання інтерактивних та проектно-орієнтованих технологій навчання; створення лідерсько орієнтованого освітнього середовища у закладі вищої освіти; забезпечення практико-орієнтованої підготовки з елементами лідерської відповідальності; розвиток рефлексивної культури та здатності до самоменеджменту; моніторинг і діагностика рівнів сформованості лідерських якостей із подальшим коригуванням освітнього процесу. Доведено, що їх комплексна реалізація забезпечує цілісність і послідовність процесу формування лідерського потенціалу здобувачів вищої освіти. Запропонований підхід має системний характер і передбачає інтеграцію змістового, процесуального та середовищного компонентів професійної підготовки, що сприяє підвищенню її якості та практичної спрямованості. Реалізація визначених педагогічних умов забезпечує готовність майбутніх фахівців соціальної сфери до ініціювання соціальних змін, ефективної командної взаємодії та відповідального лідерського впливу в професійній діяльності.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в експериментальній перевірці ефективності запропонованих педагогічних умов, розробленні критеріїв і показників оцінювання рівнів сформованості лідерських якостей, а також у створенні методичного забезпечення їх упровадження в освітній процес закладів вищої освіти.

Список використаних джерел

- Биби́к, Д. (2020). Модель формування соціального лідерства у майбутніх соціальних працівників в умовах професійної підготовки. *Social Work and Education*, 7, 4, 483-496.
- Васянович, Г., Будник, О. (2018). Методологічні засади формування лідерських якостей майбутнього соціального працівника. *Лідер. Еліта. Суспільство*, 1. DOI: <https://doi.org/10.20998/2616-3241.2018.1.06>
- Гриньова, М., Кононець, Н. (2025). *Саморегуляція у ресурсно-орієнтованій освіті*: монографія. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка.
- Кайдалова, Л., Щокіна, Н., Альохіна, Н. (2016). Формування лідерських якостей студентів на основі інноваційних методів навчання. *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal) Pedagogika*, 7, 34-37.
- Коваль, В. В. (2021). Педагогічне лідерство: сутність, структура, функції. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі*, 15 (1), 53-61.
- Коркішко, О., Завалій, Є. (2022). Проблема лідерства у психолого-педагогічній науці: суть, класифікація та функції. *Гуманізація навчально-виховного процесу*, 2 (102), 7-17.
- Нестуля, О. О., Нестуля, С. І., Кононець, Н. В. (2021). *Дидактика лідерства: сучасні погляди на формування лідерської компетентності здобувачів вищої освіти*: монографія. Полтава: ПУЕТ.
- Міляєва, В. Р. (Ред.). (2021). *Освітнє лідерство: від теорії до практики*: монографія. Київ: ун-т імені Бориса Грінченка. Київ; Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов.
- Balwant, P. T., Birdi, K., Stephan, U., & Topakas, A. (2018). Transformational instructor-leadership and academic performance: a moderated mediation model of student engagement and structural distance. *Journal of Further and Higher Education*, 43 (7), 884-900.
- Cumberland, D. M., Herd, A., & Kerrick, S. (2016). Assessment and Development of Global Leadership Competencies in the Workplace: A Review of Literature. *Advances in Developing Human Resources*, 18 (3), 301-317.
- Farthing, M. C. (2015). Leadership in Adult and Career Education. *Journal of Education & Social Policy*, 2, 4, 168-171.
- Green, D. N. (2024). Adult Learners: Connecting Andragogy and Transformational Leadership in the Classroom. *Business Ethics and Leadership*, 8 (4), 137-147.
- Kara, G., & Demirtas, O. (2020). Coaching leadership. In O. Demirtas & M. Karaca (Eds.), *A handbook of leadership styles* (pp. 429–452). Cambridge Scholars Publishing. A handbook of leadership styles.
- Muzzamil, I., Muzzamil, Z., Muzzamil, Z., & Muzzamil, Z. (2024). Transformative learning foster learning and development in adult learner in higher education. *Al-Mahdi Research Journal (MRJ)*, 5 (4), 424-429.
- Taylor, T., Martin, B., Hutchison, S., & Jinks, M. (2007). Examination of leadership practices of principles identified as servant leaders. *International Journal of Leadership in Education*, 10 (4), 401-419.

Zwanenberg, Z. (2005). *Leadership and Management Development in Social Services Organizations. Short Life Study*. Scottish leadership Foundation.

References

- Balwant, P. T., Birdi, K., Stephan, U., & Topakas, A. (2018). Transformational instructor-leadership and academic performance: a moderated mediation model of student engagement and structural distance. *Journal of Further and Higher Education*, 43 (7), 884-900.
- Bybyk, D. (2020). Model formuvannya sotsialnoho liderstva u maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv v umovakh profesiinoi pidhotovky [Model of social leadership formation in future social workers in professional training conditions]. *Social Work and Education*, 7, 4, 483-496 [in Ukrainian].
- Cumberland, D. M., Herd, A., & Kerrick, S. (2016). Assessment and Development of Global Leadership Competencies in the Workplace: A Review of Literature. *Advances in Developing Human Resources*, 18 (3), 301-317.
- Farthing, M. C. (2015). Leadership in Adult and Career Education. *Journal of Education & Social Policy*, 2, 4, 168-171.
- Green, D. N. (2024). Adult Learners: Connecting Andragogy and Transformational Leadership in the Classroom. *Business Ethics and Leadership*, 8 (4), 137-147.
- Grynova, M., & Kononets, N. (2025). *Samorehuliatyia u resursno-orientovanii osviti [Self-regulation in resource-based education]: monohrafiia*. Poltava: PNPU imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
- Kaidalova, L., Shchokina, N., & Alokina, N. (2016). Formuvannya liderskykh yakosti studentiv na osnovi innovatsiinykh metodiv navchannia [Formation of leadership qualities of students based on innovative teaching methods]. *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal) Pedagogika*, 7, 34-37 [in Ukrainian].
- Kara, G., & Demirtas, O. (2020). Coaching leadership. In O. Demirtas & M. Karaca (Eds.), *A handbook of leadership styles* (pp. 429–452). Cambridge Scholars Publishing. A handbook of leadership styles.
- Korkishko, O., & Zavalii, Ye. (2022). Problema liderstva u psykhologo-pedahohichnii nauksi: sut, klasyfikatsiia ta funktsii [The problem of leadership in psychological and pedagogical science: essence, classification and functions]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu [Humanization of the educational process]*, 2 (102), 7-17 [in Ukrainian].
- Koval, V. V. (2021). Pedahohichne liderstvo: sutnist, struktura, funktsii [Pedagogical leadership: essence, structure, functions]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkoli [Pedagogy of the formation of a creative personality in higher and general education schools]*, 15 (1), 53-61 [in Ukrainian].
- Miliaieva, V. R. (Ed.). (2021). *Osvitnie liderstvo: vid teorii do praktyky [Educational Leadership: From Theory to Practice]: monohrafiia*. Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka. Kyiv; Kryvyi Rih: Vyd. R. A. Kozlov [in Ukrainian].
- Muzzamil, I., Muzzamil, Z., Muzzamil, Z., & Muzzamil, Z. (2024). Transformative learning foster learning and development in adult learner in higher education. *Al-Mahdi Research Journal (MRJ)*, 5 (4), 424-429.
- Nestulia, O. O., Nestulia, S. I., & Kononets, N. V. (2021). *Dydaktyka liderstva: suchasni pohliady na formuvannia liderskoi kompetentnosti zdobuvachiv vyshchoi osvity [Didactics of leadership: modern views on the formation of leadership competence of higher education students]: monohrafiia*. Poltava: PUET [in Ukrainian].
- Taylor, T., Martin, B., Hutchison, S., & Jinks, M. (2007). Examination of leadership practices of principles identified as servant leaders. *International Journal of Leadership in Education*, 10 (4), 401-419.
- Vasianovych, H., & Budnyk, O. (2018). Metodolohichni zasady formuvannia liderskykh yakosti maibutnoho sotsialnoho pratsivnyka [Methodological principles for the formation of leadership qualities of a future social worker]. *Lider. Elita. Suspilstvo [Leader. Elite. Society]*, 1. DOI: <https://doi.org/10.20998/2616-3241.2018.1.06> [in Ukrainian].
- Zwanenberg, Z. (2005). *Leadership and Management Development in Social Services Organizations. Short Life Study*. Scottish leadership Foundation.

NESTULYA S.

Poltava University of Economics and Trade, Ukraine

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR FORMING LEADERSHIP QUALITIES IN FUTURE SOCIAL SPHERE SPECIALISTS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article defines and characterizes the pedagogical conditions for the formation of leadership qualities in future social sphere specialists in higher education institutions: the formation of a value-motivational basis for leadership based on the humanistic paradigm of social work (value-motivational orientation towards social service: the formation of internal readiness for leadership responsibility, awareness of the social mission of the profession, development of humanistic and professional-ethical attitudes); integration of the leadership component into the content of professional training (systematic inclusion of knowledge about leadership, team management and social changes in educational programs and professional disciplines); use of interactive and project-oriented learning technologies (application of trainings, case method, project learning and group work as means of developing initiative, responsibility and communicative competence); creation of a leadership-oriented educational environment in a higher education institution (support of student self-government, volunteering, social initiatives and partnership interaction between teachers and students); providing practice-oriented training with elements of leadership responsibility (providing students with

opportunities to organize social events, coordinate micro-projects and make professional decisions during practice); developing a reflective culture and self-management skills (forming the ability to self-analysis, self-regulation, professional self-improvement and conscious leadership growth); monitoring and diagnostics of the levels of leadership qualities with subsequent adjustment of the educational process (diagnostics of leadership development levels and correction of the educational process in accordance with the individual dynamics of students).

It is proven that their comprehensive implementation ensures the integrity and consistency of the process of forming the leadership potential of higher education applicants. The proposed approach is systemic in nature and involves the integration of content, procedural and environmental components of professional training, which contributes to improving its quality and practical orientation. The implementation of the specified pedagogical conditions ensures the readiness of future specialists in the social sphere to initiate social changes, effective team interaction and responsible leadership influence in professional activities.

Key words: *professional training, leadership, leadership qualities, social specialists, higher education institution, social work, social projects, methods, social leadership*

Стаття надійшла до редакції 20.02.2026

Стаття прийнята 10.03.2026

Статтю опубліковано 15.05.2026

УДК 796.071.4:796.894

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2026.37.361835](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2026.37.361835)

АНАТОЛІЙ НОВОПИСЬМЕННИЙ

ORCID: 0009-0002-3682-4266

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ТЕХНОЛОГІЯ ОСВІТНЬОГО КОНСАЛТИНГУ У ФОРМУВАННІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ ДО РОБОТИ В ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКИХ СПОРТИВНИХ ШКОЛАХ ІЗ ПАУЕРЛІФТИНГУ

У статті обґрунтовано технологію освітнього консалтингу у формуванні готовності майбутніх тренерів-викладачів до роботи в дитячо-юнацьких спортивних школах із пауерліфтингу. Освітній консалтинг потрактовано як системно організовану сукупність форм, методів і засобів педагогічної взаємодії, спрямованих на діагностику, проектування, супровід, корекцію та рефлексивний аналіз професійної підготовки майбутніх фахівців. Визначено структурні компоненти технології: діагностико-аналітичний, проектувально-моделювальний, консультативно-супровідний та рефлексивно-корекційний. Розкрито етапи реалізації технології, що охоплюють теоретичну підготовку, практичну апробацію та рефлексивний аналіз професійної діяльності майбутніх тренерів-викладачів. Наголошено на значенні освітнього консалтингу для індивідуалізації навчально-тренувального процесу, розвитку професійної мобільності, саморегуляції, консультативної компетентності та здатності до педагогічно обґрунтованого прийняття рішень. Доведено, що впровадження технології освітнього консалтингу сприяє формуванню комплексної готовності майбутніх тренерів до ефективної роботи з дітьми та підлітками в умовах сучасної спортивної освіти, забезпечуючи інтеграцію педагогічної, психологічної та спортивно-технічної складових професійної діяльності.

Ключові слова: *готовність, формування, майбутні тренери-викладачі, пауерліфтинг, дитячо-юнацька спортивна школа, фізична культура, спорт, освітній консалтинг, технологія*

Постановка проблеми. Сучасна система спортивної підготовки дітей та юнацтва потребує висококваліфікованих фахівців, здатних не лише забезпечувати ефективне фізичне тренування, а й організовувати освітній процес із урахуванням вікових, психофізіологічних та соціальних особливостей учнів. Зокрема, у сфері пауерліфтингу існує нагальна потреба у формуванні професійної готовності майбутніх тренерів-викладачів, здатних інтегрувати педагогічні та спортивно-технічні компетенції в умовах дитячо-юнацьких спортивних шкіл. Сучасні дослідження демонструють, що традиційна підготовка тренерів часто орієнтована переважно на технічні аспекти спорту, при цьому недостатньо уваги приділяється розвитку освітніх, організаційних та консультативних навичок, які визначають ефективність взаємодії з учнями та їхніми батьками. Це створює проблему недостатньої адаптованості